

Дончо Цончев

Блатото

Момчето беше тригодишно, когато отиде за пръв път на лов – тогава снегът от двете страни на пъртината стигаше до пискюла на плетената му шапка и затова през цялото време, освен общата околна белота, виждаше само краката на баща си. Тази картина бе останала в него дълбоко и завинаги, тя се уплътняваше в съзнанието му и извикваше на лицето му най-щастлива гримаса – особено когато се случеше да чуе от околните истинското ѝ заглавие: „По стъпките на баща си“. Момчето и не мечтаеше повече, това съдържаше всичко.

Двамата и сега вървяха така, по стария навик, само че този път въобще нямаше сняг и годините на момчето не бяха три, а цели дванадесет. Пушката, която беше в ръката му, той бе получил тъкмо по този повод – дванадесет навършени – и на приклада освен имената му бе още издълбано: „За 7.XII.1980 от баща му“.

Беше зелено наоколо – толкова, колкото може да бъде зелено в блатистия скътан топлик. Вече години наред – по пътя си от дете до юноша – малкият ловец се бе учудвал как може едно място да бъде толкова хубаво и толкова рязко различно от околността. В самия край на големия град (от последните къщи тук ясно се чуваха гласове) сред скучните ниви, трънци, боклуци животът в блатистия оазис си съществуваше от векове – за огромно и растящо удивление на онези, които подробно го опознаваха.

Камъшът беше гъст, висок човешки бой и малко отгоре – есен изсъхваше на мястото си, топъл и бозав, пролет зелените копия отново се устремяваха към небето. Туфи острица, меки петна от отава и детелина, тук-там бистро зелени очи от педя водица – с килима на дивата леща.

Нищо не можеше тъй да погали душата, както го правеше този пейзаж. Петнайсет минути с колата от къщи. Никакви алеи от червена сгуря, табели със смешни съвети и уплашени, притичващи преждевременни старци. Никакво „чудо на природата“, а просто самата природа такава, каквата е тя. Дори огромният черен утайник не можеше да я измени; напротив – тя беше почнала да го надвива. Смордта се изчистваше от ветровете, върбите и камъшът напирала неударимо по бреговете, индустриалната тиня се оеждаше, макар и бавно ето че патиците започнаха да се виждат на огромни ята и в самия утайник. Момчето вече знаеше отлично, че дивите животни са най-тънкия, най-сигурният уред за измерване на развалата на природата – зяпаше патиците прикрито, притихнало и естествената му омраза към думата „утайник“ също полека се оеждаше.

Те дълго бяха разговаряли с баща си за тинята, пушеците и вонята,

за многото къщи, хора и автомобили, за умрелите, изтравени зайчета, яребици и фазани – за все по-рядката пролетна, радостна, трогателно пълна с надежди песен на пъдпъдъка, идваща от светлата овесена нива, опряла перчем о гората: „Аз съм тук! Аз съм тук! Аз съм тук!“...

Ах, колко упование, вяра и дълбоко роднинство с живота носеха малките, странните, кратките звуци от блатото. Забравили пушките си в ръце, бащата и синът замръзваха подобно на кучета в стойка и с отворена уста дълго, дълго слушаха монотонния хор на вечните водни кокошки, внезапния крясък на бекасината, поглеждаха с едно око орела отгоре – очакваха залеза, след който започваше лудият празник.

В тишината, в припадащия здрач, откъм бакърена-та западна ивица на небето най-напред долиташе едно далечно, като от звездите: „Прим! Прим-прим!“ Само след миг-два звукът се чуваше близо или пък вече от източната страна, от южната, от северната: „Прим! Прим-прим!“ Ехо ли беше? Други пернати снаряди ли бяха? „Кр-кррррррр! Кр-крррррр!“ – над главата ти.

„Фиу! Фиу-фиу! Фиу!“ И свистенето на криле, вече десетки, стотици криле, фучене на ятото над главата ти, като че ли вътре в главата ти (звук за сънуване, докато трае животът) и черните силуети изчертават дъгата на инстинкта и на рода си, та след миг чуваш как порват водната, тъмната бляскавост между ка-мъша.

Стрелбата е по-малкото изживяване. Тя нищо не отнема от неизброимото множество. Тя е игра и спорт, и малко суета, разбира се. И после много, много дълго виране в неописуемите шарки на перцата (и те са суета – шарките на перцата – тук, в блатото, всичките думи са прости и лесно възможни като самото естество), и после радост от студа, тъмницата, калта и премръзналия крак – всичко, което създава мъжете и тяхното външно и вътрешно здраве. Стрелбата всъщност само украсява дивия, прекрасен божи панаир на блатните звуци.

„Ва-ак, вак, вак, вак!“ Вече е съвсем тъмно. След примкарите, чакръкчийките, фишовете идат тежките зеленоглавки. Вече стрелбата е стопроцентово рицарство – в мрака шансовете са на страната на жертвата.

Десетина минути са минали – тишината се възцарява. Само малки плясъци откъм водата. Само тихите, нежните звуци – родовете, роднините и приятелите от пернатото царство се търсят. Някои се намират и се къпят в неизразима радост до другия. Някои с кръгли очи установяват, че близкият е загубен завинаги.

Животът е суров и прекрасен, едно до друго двете, примесени и

двете едното в другото и обратно; смъртта е само част от живота, разбира се, тъй както бозавите, нужните останки от лански камъш. Животът е всичките думи, а неговата същност съдържа само една: безкраен.

Вървят към блатото момчето и бащата, наоколо е зелено и тихо. След малко слънцето ще залезе. Те знаят местата стъпка по стъпка, тази игра се повтаря с години. Единият ще застане тук, другият – там. Ако се чуе в тъмното „Запорожец“ – Боян е. Ако през нивата откъм шосето се появи силует – Йордан е. Знае мястото и на бай Колю, и на Геле, и на Анастас.

Вървят бащата и синът – околната проста картина одежда утайките от душите им. Надвива ги. Ветрецьт отнася лошите мисли, неудържимо напират любов към природата и живота.

Те вече са на стотина крачки от местата, където ще чакат прелета, когато забелязват огромен булдозер.

– Това какво е? – несигурно се обаждат момчето.

– Булдозер, не виждаш ли.

– Какво прави тука?

Бащата сви рамене и спря, за да запали цигара.

– Здравейте – каза някой и тръгна към тях.

– О, Хадайт, ти ли си – каза бащата и подаде цигарите си към трудовачето. – Здравсти. Какво става тука?

– Ами ние почнахме – каза войничето. – Утре идват още машини и до края на месеца ще може вече да се оре.

– Къде?

– Тука – посочи неопределено войничето.

Бащата и синът направиха още няколко крачки и видяха канала. До него бяха стоварени циментови тръби, водата сред камъша я нямаше.

Те забързаха мълком напред – от най-голямото водно огледало беше останала тиня. Отидоха на друга страна, все така бързо и мълчешката – войничето колебливо остана зад тях.

Нямаше вода. Не се чуваха, нито се виждаха вечните черни кокошчици. Една бекасина изкряска в краката им и отлетя – още по-тихо стана след нея.

– Свърши – каза бащата дрезгаво, след като дълго бяха мълчали, изправени един до друг.

Те винаги имаха много да си говорят – дните и нощите все не им стигаха за това. Сега мълчаха и не търсеха – както обикновено – очите си.

Откъм шосето, през нивата, се появи силует.

– Чичо Йордан – каза момчето.

Баштата пушеше и мълчеше. След малко човекът дойде, поздрави и си подаде ръката на двамата. После откачи патицата от висулките си и я даде на момчето.

– Не, не искам – каза то и гласът му се скъса.

– Вземи, вземи – каза чичо Йордан. – Това е северна патица. Ние с баща ти сме виждали много.

Момчето склони неохотно и окачи патицата на своите висулки. След това се обърна с гръб и остана така. Чичо Йордан се усмихна сладко – гледаше как патицата е опряна о земята, спомняше си случаите, в които малкият ловец отчаяно надигаше патрондаша с висулките, но дивечът все тъй се влачеше до краката му.

– Свърши – повтори бащата като на себе си.

– Видях – каза Йордан. – Аз обиколих тука следобед.

Здрачът припадеше бързо, момчето събра сила да си извърне главата (сълзите му не се виждаха в тъмното) и каза грубо:

– И аз съм виждал много!

– Какво? – попита чичо Йордан.

– Каквото трябва!

Момчето искаше още да им говори. Да им припомни как толкова пъти бе свалял светкавично мяркащите се силуети, как те тупваха тежко в снега, във водата и на тревата, как това искрено „Браво!“ , произнасяно от възрастните ловци, от старите майстори, беше по-скъпо от всичко в малкия му живот досега, как един ден то, момчето, искаше да има свое момче, да му купи още по-хубава пушка, разбира се, и да го води със себе си и с дядо му тука, да върне достойно, каквото беше получило, по истинския безкраен модел на живота и как това ще бъде – ето – невъзможно вече, къде да го заведе?, къде е блатото?, къде е панаирът на звуците от небето?, мечтаният, сънуван панаир от вечните звуци на блатото – външното и вътрешното здраве на истинските мъже.

О, момчето искаше толкова много сега да изговори, но тъничкият още глас се загуби навътре в гърдите му, потъна там, удавен в неизказуема мъка и то си остана тихо в налитация, немия мрак – подобно на големите мъже до него.

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3198>]